

HEIMSPEGINGAÞING Í UPPSÖLUM

Eftir dr. Helga Pjeturss

I.

Tvö Stokkhólmsblöð sá jeg frá deginum í gær (10. júní), og hefði einhverntíma ótrúlegt þótt, að svo ný sænsk dagblöð mundi mega sjá hjer í Reykjavík. Það sem mjer þótti langmerkilegast í blöðum þessum var sú frjett, að nú sætu heimspekingar frá 10 löndum á þingi í háskólabænum Uppsölum. Í báðum blöðunum voru skopmyndir og skopvísur í samb. við þetta heimspekingaþing. En ekki hef-ur á íslenskum blöðum mátt sjá, eða Útvarpinu heyra, að þing þetta þætti tíðindum sæta.

Þingfrjett þessi minti mig á, að í fyrrasumar sá jeg í sænsku blaði getið um þing breskra náttúrufræðinga og heimspekinga, og fróðlegar frjettir

þaðan; hef jeg á þetta minst í minni nýju bók minni Þónýal. Ekki virðist ólíklegt, að tilefni þessa heimspekingaþings í Lundi nú, sje nokkuð svipað og breska þingsins sem jeg gat um. Í þessum sænsku blöðum frá 10. júní er gefið í skyn, að árangurinn af viðræðum spekinganna á þingi þessu sje lítill, og lítil þörf slíkra funda. En jeg hygg því fjarri fara, að það sje rjett. Væri mjer mikil forvitni á nánari frjettum af þingi þessu, og þá ekki síst á því að fá að vita, hvort, eða að hve miklu leyti, skoðanir spekinga þeirra sem þarna eru samankomnir fara í sömu átt og hins fræga lífeðlisfræðings dr. A. V. Hill, sem á þessu breska þingi í fyrrasumar hafði sagt að sjer virtist svo sem mannkynið væri nú á glötunar barmi. En engar frjettir voru af því sagðar hvað hinum bresku náttúrufræðingum og heimspekingum hefði vírst um horfur á að mannkyninu yrði bjargað, eða jafnvel hvort nokkuð hefði í þá átt sagverið á því þingi.

II.

Einn af kunnustu heimspekingum sem nú eru uppi, Bertrand Russel lávarður, bendir í hinna nýútkomnu miklu heimspekisögu sinni á það, hve mjög er nú þörf á nýrri heimspeki; og væri ekki lítið fróðlegt að fá að vita, hvort nokkuð hefði á þessu þingi í Upps. verið sagt í sömu átt. Og ef svo hefði verið, þá hvað. En víst tel jeg, að þess hafi ekki þarna á þinginu verið getið, að hjer á Íslandi er komin fram ný heimspeki, sem hefur hlotið nafnið Hýperzóismus, og þar sem eru, með tilstyrk nokkurrar nýrrar þekkingar, ráðnar gátur, sem heimspekingarnir hafa lengi fengist við, og mjög eru mikilsvarðandi. Sennilegra þætti mjer, að minst hefði verið á hina nýju bók enska liðsforingjans Ripley Webbs, um tilgang lífsins. Jeg hef getið þessarar merkilegu bókar Webbs, bæði í Þónýal, og, seinna, í Lesbók Morgunblaðsins, og skal hjer nú enn nokkru við bætt. Á s. 137 þeirrar bókar segir svo: „a new flow of Life force, the vital power by which we live, may enter the world.“

Þetta er ófað mjög í rjetta átt. Því að það er einmitt aukið aðstreymi lífsmagns og vitorku frá æðri mannkynjum annara jarðstjarna alheimsins, sem mannkyni voru ríður á umfram alt, ef á að geta tekist að umflýja, að farið verði fram af feigðar barni.

III.

Einn af merkilegustu andans mönnum seinna alda, Descartes, hafði verið liðsforingi áður en hann sneri sjer að heimspekinni, eins og breski liðsforinginn Ripley Webb hefur nú gert. Virðist ekki ólíklegt, að Webb hafi, eftir góða framgöngu, eins og stafirnir M. C. (Military Cross) á eftir nafni hans bera vott um, særst svo að hann varð ófær til herþjónustu, og síðan snúið sjer að andlegu starfi og samningu bóka. Er auðfundið, að honum er mikið niðri fyrir, enda ekki að ástæðulausu. Því að það er alveg vafalaust, að hann hefur frá merkilegum hugsunum að segja. Og góðs viti þætti mjer það, ef vjer fengjum þær frjettir, að einhverjir af heimspekingum þeim, sem saman eru komnir á þessu — þrátt fyrir skopvísur og skopmyndir sumra sænskra blaða — ófað alt annað en þýðingarlausu þingi í Uppsölum, hefðu veitt eftirtekt hinna stórfróðlegu bók Ripley Webbs um tilgang lífsins og björgun mannkynsins.

Est. 1961 1947